

system og Kontrollen dermed. Bogens Redegørelse for Mineinspektionen er ogsaa af Interesse. Derimod er det kun sparsomme Oplysninger, den meddeler om de industrielle Voldgifts- og Forligsbestræbelser i Amerika; — men det er neppe Forfatterens Skyld. Hans Bog giver, indenfor de for den afstukne Grænser, god Oplysning.

---

Brooks Adams: American Economic Supremacy. New York, Macmillan. (222 S.).

Forfatterens Grundtanke er den, at den Ligevægtstilstand, der etableredes i 1815 efter Napoleons Fald, i 1870 modtog sit første alvorlige Stød, da Tyskland efter at have slaaet Frankrig til Jorden traadte frem i første Række, men at de store Virkninger af denne historiske Begivenhed dog først tyve Aar senere blev stærkt følelige for den hele økonomiske Verden. London, der efter de napoleonske Kriges Slutning, var bleven Verdens Hovedstad, og som i mere end to Menneskealdre ubestridt hævdede denne Stilling, er nu i Færd med at se Magten glide sig ud af Hænderne. Et nyt Verdenscentrum er i Færd med at danne sig: Storbritannien maa afstaa sit Supremati, — enten til Stater mod Øst eller til Stater mod Vest. Og, som antydtes i Bogens Titel, er det Forfatterens Mening, at det vil blive Staterne vestpaa, d. v. s. de amerikanske Forenede Stater, som herefter vilde være det egentlige Sæde for Verdens Rigdom og Magt. Denne Tanke har han udviklet i nogle Artikler, som han i Aarene 1898, 1899 og 1900 har offentliggjort i forskellige Tids-

skrifter, og disse Artikler — om den spanske Krig og Verdensligevægten, den ny internationale »Struggle for Life«, Englands Forfald, Rusland i Kina m. fl. — har han nu samlet i den ovennævnte Bog.

At Civilisationen i det Hele vandrer vestpaa, er en gammel, anerkendt Sætning; — deraf følger dog ikke, at England i den Grad er i Tilbagegang, som Forf. vil gøre gældende; endnu mindre følger deraf, at Amerika snart vil kunne fremstaa, ikke blot som økonomisk Overherre, men ogsaa som første Magt i Verdenspolitiken. Af og til synes en Smule amerikansk Chauvinisme at ville stikke sit Hoved frem, og den vil man ikke synes rigtigt om i Evropa. Men Forfatterens Betragtninger bliver ikke mindre interessante for det.

Et Afsnit, man næppe vil vente at finde i en Bog om »Amerikas økonomiske Supremati«, hedder »Natural Selection in Literature, as illustrating certain recent changes in the character of the population of Great Britain«. Dette er en ikke ganske almindelig Afhandling; det hører ikke til det Sædvanlige, at Nationaløkonomer og Politikere give sig i Kast med den Slags literærhistoriske Undersøgelser.

Det naturlige Udvælgelses-Princip virker, som Forf. bemærker, paa Mennesker som paa Dyr. De Egenskaber, der give visse Individier Overlegenhed fremfor andre, og som ved den naturlige Udvælgelse videre udvikles, kunne være enten legemlige eller aandelige, men i det Hele synes de legemlige at være de mere stabile; de intellektuelle Svingninger fra Slægtled til Slægtled ere gennemgaaende betydelige og af større Interesse for Historikeren. Disse

intellektuelle Svingninger ere Virkningerne af en Tilpasnings-Bestræbelse, en Bestræbelse efter at komme i Samklang med de ydre Livsvilkaar, og naar Forandringerne i Livsvilkaarene ere bratte, sker det, at en ny aandelig Type dukker op med en Voldsomhed, der kaldes revolutionær. Som Repræsentant for den gamle Type, der trænges tilbage, og for den ny, der træder frem i den engelske Literatur, opstiller Forfatteren henholdsvis Walter Scott og Dickens, og det er disse to store Skribenter, han benytter som Exempler paa »natural selection« i Literaturen. Den ældre Type, som Forholdene havde begunstiget i England, var den heroiske; men efter at »den industrielle Revolution« omtrent ved Aar 1840 var fuldbyrdet, ophørte personlig Kraft, personligt Mod at være de Egenskaber, der bedst bragte En frem; — nu blev det tværtimod de tidligere ringeagtede Mænd fra Manchester og Birmingham, der fik de bedste Chancer. I Løbet af et Par Slægtled vendtes der op og ned paa det hele sociale Ekvilibrium; Forandringerne satte deres Mærke i Folketællingslisterne (Omvæltning af det tidligere Forhold mellem By- og Landbefolkning), i Lovbogen, i Skattebøgerne, — og i Romanerne. Walter Scott skrev sin sidste store romantiske Fortælling i 1828, — otte Aar senere udkom første Nummer af »Pickwick«, der gjorde en saadan Lykke, at det ikke kunde misforstaas, at en ny Samfundsklasse, der søgte en ny Udtryksform, var traadt i Forgrunden.

Hos Scott er det fremfor Alt Begrebet »Ære«, der accentueres, — en »Ære«, som, naar den engang er plettet, kun kan vaskes ren med Fornærmerens

Blod. Scott har Følelsen af, at for dettes Æres-Begreb, en krigerisk Abstraktion, har Døds klokken ringet, — men han søger endnu at slaa et Slag for det. Den tapre Mand, hvem Æren er kærere end Livet, — Enthousiasten, der gaar i Ilden for sin Idé, — Soldaten, der vover sit Liv, og som ikke forstaar at omgaas noget saa smaat som Penge, — Smugleren og Banditten, som vel kan være grusom, men som tillige er dumdristig, — Eventyreren . . . det er Scotts Yndlingstyper. Han skrev om krigeriske Emner, fordi han havde Krigerinstinkt i sig; Krig var for ham »the greatest of excitements«, og Soldaten den Ypperste blandt Mænd. Frygtagtighed var i hans Øjne en Egenskab, som ikke passede for Soldater og Adelsmænd, men vel for Byfolk, Haandværkere, »mechanical persons«, Prokuratorer, Folk, der ikke bar Sværd. Under de gamle Forhold, i Tiden før Storindustrien vendte op og ned paa Tingene, kunde man ikke, saaledes som senere, raabe paa »Politi«; man maatte stole paa sig selv, og ganske naturligt avlede de ydre Livsvilkaar de heroiske Idealer, der beherskede Evropa fra Korstogene til Waterloo. Disse Idealers sidste veltalende Fortolker var Walter Scott.

I Slutningen af det 18. Aarhundrede begyndte saa den »industrielle Revolution« at melde sig. Kapital opsamledes. Fysisk Styrke og Mod blev mindre afgørende. Politibetjenten traadte hjælpende til. Et nyt socialt Lag trængte frem til den herskende Stilling i Samfundet, en Klasse af Folk, som aldrig havde baaret Sværd, som altid var blevne hundsede af Soldaterne, som betragtede Vold med Rædsel. Efter

den ældre heroiske Opfattelse havde Livet kun Værd, naar »Æren« bevaredes uplettet, men Æren blev ikke uplettet, naar man tog mod Fornærmelser, som kunde afvaskes med Blod. For det ny industrielle Samfund, der vidste, at det ikke kunde forsvare sig med Vaaben, blev Baronen af Bradwardine en simpel Forbryder, og man rettede nu Loven mod Folk af hans Slags som mod ganske ordinære Misgærningsmænd. Med det krigeriske Mod var det nu forbi, — og i de dickensske Romaner blev Frygt tværtimod en Hovedfaktor. Fra dette Synspunkt set, ere Walter Scotts og Dickens's Romaner diamentrale Modsætning: store Partier af de dickenske Romaner handle saa at sige kun om Frygt, store Partier af Scotts kun om Mod. Den ny, nu herskende Samfundsklasse satte sin Lid til Snuhed, ikke til fysisk Mod, og naar Dickens vil personificere Magt, benytter han ikke dertil — som W. Scott — Soldater, men tværtimod Forretningsmænd, Prokuratorer, Opdagelsesbetjente, Aagerkarle; Bybefolkningen overhovedet indtager hos Dickens samme Plads, som Landbefolkningen hos Scott. En enkelt religiøs Enthousiast findes hos Dickens, men han fremstilles som gal. Medens Scott fremstillede Tvekamp som noget Ædelt, bliver den hos Dickens til en raa, simpel Forbrydelse. Dickens indlod sig sjældent paa at skildre Adelsmænd og Officerer, og gjorde han det, karikerede han dem næsten altid, ubevidst, under Indflydelse af de ham omgivende ny sociale Forhold. Eventyreren, en Yndlingsfigur hos W. Scott, fandt ingen Forstaaelse hos Bybefolkningens store Skribent. Desbedre Forstaaelse fandt den dygtige Forretningsmand, der staar

paa egne Ben, som har arbejdet sig selv op fra neden af, som har sine Forfædre Intet at takke for, kort sagt: the self-made-Mand. Men det store Handelshus »Dombey and Son«, der kun er en Arv fra Forfædrene, og hvis Indehaver ikke er nogen self-made-Mand, men tværtimod lider af den Sygdom, der hedder Familiestolthed, lader Dickens gaa fallit ... Saaledes søger Forfatteren helt igennem at skildre Dickens, som den ny økonomiske Tidsalders Søn og Ordfører, og han hidsætter en Mængde Citater til Støtte for sine Anskuelser.

De øvrige Afsnit, hvis Titler ovenfor findes anførte, fjerne sig ganske vist ikke i den Grad som den, vi her have dvælet ved, fra det Emne, man skulde vente at finde behandlet i Bogen. Dog gælder det om Størsteparten af dem, at de snarere søge at godtgøre Englands Tilbagegang end Amerikas Overmagt.

Tidligere betragtedes Englænderen som den personificerede Energi. I Krig, i Handel, i Industri, i Opfindelser, i Politik, paa det hele aandelige Livs Omraade var han Nr. 1. Hele Verden saa hen til England som til Mønsterlandet. Dette er — gør Forfatteren gældende — forbi. Over hele Linjen ser man »a decaying vitality«. Englænderens Initiativ svækkes; en »intellectual torpor« har grebet ham; han gider knap rejse sig fra Middagsbordet; han aabner Butiken sent om Morgenen, han lukker den tidligt om Eftermiddagen; om Lørdagen bestilles der næsten slet ikke noget, om Mandagen er man slap efter Søndagshvilen; hvad England formaar som krigsførende Magt, viser den ynkelige Boerkrig, slet aabnet,

slapt ført fra først til sidst; hvorledes det engelske Landbrug befinder sig, er bekendt; den engelske Industri trænges tilbage af den amerikanske og den tyske; i Amerika og i Tyskland gøres de fleste Opfindelser; Carnegie kunde, om han gad, sluge hele den engelske Jernindustri; de engelske Jernbaner staar, hvor de stod for tyve Aar siden, medens de amerikanske have gjort de vidunderligste Fremskridt; Oxford- og Cambridge-Universiteterne bryder iugen alvorlig udenlandsk Studerende sig mere om; det er de tyske Universiteter, der nu beherske Universitetsverdenen. Og saaledes videre. Men Englænderen, — hvad bryder han sig om alt Dette? Hans »mental inertia« er saa stor, at han slet ikke forstaar den ham omgivende Verden. »Den amerikanske Konkurrence« er for ham stadigt kun et rent forbigaaende Fænomen; de engelske Jernbaner ere stadigt i hans Øjne Verdens bedste; paa samme Maade med de engelske Universiteter og alt det Øvrige. Maaske kan han se, at der var noget Galt i den Maade, hvorpaa Boerkrigen blev indledet og ført, — men samle sig sammen til en alvorlig Hærreform kan han ikke.

Det store Ø-Rige begynder at ældes. Yngre, friske Kræfter maa træde til.

W. S. Lilly: *First Principles in Politics*. London, John Murray. 1899. (330 S.).

W. S. Lilly, Honorary Fellow of Peterhouse, Cambridge, har skrevet det ovennævnte Værk, der for en stor Del er af en temmelig abstrakt Art, og